



แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย

กรณีศึกษา ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว*

GUIDELINES FOR DEVELOPING TOURISM MANAGEMENT THROUGH THE PARTICIPATION OF STAKEHOLDER NETWORKS: A CASE STUDY OF KHOK SUNG SUBDISTRICT, KHOK SUNG DISTRICT, SA KAEO PROVINCE

สุพจน์ เดชเรือง, สนิทเดช จินตนา*, ชัยมงคล สุพรหมอินทร์

Supot Detrueng, Sanitdech Jintana*, Chaimongkhon Supromin

คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ปทุมธานี ประเทศไทย

Faculty of Liberal Arts, Rajamangala University of Technology Thanyaburi, Pathum Thani, Thailand

*Corresponding author E-mail: sanitdech_j@rmutt.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) ระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว 2) อิทธิพลของการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ที่มีต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว และ 3) เสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรคำนวณตารางสำเร็จของ Krejcie & Morgan ได้จำนวน 357 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ เจ้าของธุรกิจและภาคเอกชน ผู้นำชุมชนและประชาชน จำนวน 8 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามและการสัมภาษณ์เชิงลึก สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การทำนาย ด้วยวิธีการ Enter ผลการวิจัยพบว่า ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว มี 8 ด้าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก อิทธิพลของการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายที่มีต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว มีอิทธิพลทางบวก ทำให้ด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ มีอิทธิพลทางลบ ทำให้ด้านการท่องเที่ยวลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย มี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านเงื่อนไขการก่อความร่วมมือ 2) ด้านการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ 3) ด้านบทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ และ 4) ด้านศักยภาพการท่องเที่ยว

คำสำคัญ: การพัฒนา, การจัดการการท่องเที่ยว, การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย, ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

Abstract

This research aims to: 1) Study the level of potential in tourism management; 2) Examine the influence of participatory tourism management by network stakeholders on tourism management potential; and 3) Propose ways to develop tourism management through stakeholder participation in the Khok Sung Subdistrict, Khok Sung District, Sa Kaeo Province. The study is a mixed-methods research. The sample group consists of residents in Khok Sung Subdistrict, Khok Sung District, Sa Kaeo Province. The sample was determined using Krejcie & Morgan's sample size formula, resulting in 357 participants. Key informants include government officials, business owners from the private sector, community leaders, and citizens, totaling 8 individuals. The research tools include a questionnaire and a semi-structured interview. Data was collected through the questionnaire and in-depth interviews. The statistical analysis used includes frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis with prediction coefficients using the Enter method. The results of the study indicate that the tourism management potential is measured across 8 areas, with the overall average being at a high level. The influence of participatory tourism management by network stakeholders on tourism management potential has a positive effect, significantly increasing the tourism aspect at the 0.05 level. However, the official relationship structure has a negative influence, significantly decreasing the tourism aspect at the 0.05 level. The proposed development of tourism management through stakeholder participation consists of four areas: 1) Conditions for cooperation; 2) Structuring formal relationships; 3) Leadership roles in building cooperation; and 4) Tourism potential.

Keywords: Development, Tourism Management, Stakeholder Participation, Khok Sung Subdistrict Khok Sung District Sa Kaeo Province

บทนำ

สถานการณ์การเดินทางท่องเที่ยวโลกในปัจจุบัน ได้กลับสู่สภาวะปกติ ด้วยความพยายามอย่างจริงจังในการคลี่คลายปัญหาการแพร่เชื้อของโรคระบาดที่มีให้เห็นจากทุกประเทศทั่วโลก วิถีชีวิตที่เปลี่ยนไปจึงสะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมรูปแบบใหม่ ๆ ของนักท่องเที่ยว ซึ่งไม่สามารถกลับไปเป็นแบบเดิมได้อีก อีกทั้งยังคาดว่าจะยังคงดำเนินไปในรูปแบบใหม่นี้ต่อไป พฤติกรรมหนึ่งที่เกิดขึ้นมาชัดเจน คือ นักท่องเที่ยวมีความกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจากมาตรการการเดินทางหรือแผนการเดินทางที่นักท่องเที่ยวอาจต้องปรับเปลี่ยนอย่างกะทันหัน ซึ่งเป็น

สิ่งที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ให้ความสำคัญเป็นอันดับต้น ๆ อย่างไม่แพ้ตามตลาดท่องเที่ยวกลุ่มแรกที่มีแนวโน้มจะกลับมาเติบโต คือ ตลาดนักท่องเที่ยวภายในประเทศ และกลุ่มที่มีแนวโน้มจะเดินทางกลุ่มแรก คือ นักท่องเที่ยวกลุ่มคนรุ่นใหม่ ซึ่งปัจจัยหลักที่ทำให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจออกเดินทางและใช้ระยะเวลาในการเดินทางที่ยาวนานขึ้น คือ ความยืดหยุ่นในการเปลี่ยนแปลงหรือการยกเลิกการเดินทางได้โดยไม่ต้องเสียค่าธรรมเนียม และสถานที่นั้น ๆ ต้องให้ความสำคัญด้านสุขอนามัยและความสะอาด (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565)

ปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเป็นเศรษฐกิจที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นอย่างมาก การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมภาคบริการที่มีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจของประเทศไทย นอกจากนี้ การท่องเที่ยวยังเป็นอุตสาหกรรมที่ก่อให้เกิดธุรกิจที่เกี่ยวข้องอีกมากมาย เช่น โรงแรมและที่พัก ภัตตาคาร ร้านอาหาร ร้านจำหน่ายของที่ระลึก การคมนาคมขนส่ง เป็นต้น ก่อให้เกิดการลงทุน การจ้างงาน และการกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยในแต่ละปีสามารถสร้างรายได้ เข้าสู่ประเทศในรูปเงินตราต่างประเทศปีละหลายแสนล้านบาท รวมทั้งสร้างกระแสเงินหมุนเวียนภายในประเทศ จากคนไทยเที่ยวไทยนับแสนล้านบาทเช่นเดียวกัน ซึ่งประเทศไทยเป็นแหล่งท่องเที่ยวยอดนิยมระดับโลกและมีชื่อเสียงติดอันดับระดับนานาชาติด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ทางธรรมชาติ และแหล่งท่องเที่ยวที่มนุษย์สร้างขึ้น รวมถึงกิจกรรมที่หลากหลายและน่าสนใจที่ให้ความคุ้มค่า เช่น การรับประทานอาหารและช้อปปิ้ง การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและการแพทย์ การประชุมสัมมนา การจัดงานแต่งงาน ฯลฯ นอกจากนี้ ประเทศไทยยังมีภาพลักษณ์การเป็นเจ้าบ้านที่ดีสำหรับนักท่องเที่ยวต่างชาติที่ส่งผลต่อความประทับใจและกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565)

ท่ามกลางกระแสนิยมในการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ การถ่ายทอดวัฒนธรรม ประวัติศาสตร์ และวิถีชีวิตโดยคนในชุมชนไปยังนักท่องเที่ยวที่ผ่านการทำกิจกรรมการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรงของคนชุมชน เป็นการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรม ซึ่งจะช่วยส่งเสริมประสบการณ์การท่องเที่ยวที่ดีให้กับนักท่องเที่ยว อีกทั้งยังส่งเสริมการพัฒนาการท่องเที่ยวทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมให้แก่ชุมชน โดยการมีส่วนร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวและแหล่งท่องเที่ยวภายในพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ของหน่วยงานภาครัฐ หน่วยงานภาคเอกชน และที่สำคัญที่สุด คือ ชุมชนและประชาชนในพื้นที่ ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญในการเป็นเจ้าของพื้นที่โดยตรง ส่งเสริมให้เกิดความเข้าใจและการกำหนดทิศทางร่วมกัน เพื่อความเสมอภาคและการได้ประโยชน์ร่วมกันของทุกภาคส่วน และเพื่อพัฒนาระดับคุณภาพและความน่าสนใจ ของแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในเขตพื้นที่ให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวและเป็นที่รู้จักในวงการการท่องเที่ยวระดับประเทศและต่างชาติ ซึ่งจากการศึกษาของ พัชราภรณ์ จันทระภา และคณะ เรื่องการศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้วนั้น ได้ให้ข้อเสนอแนะการวิจัยไว้ว่าควรส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมการสร้างความร่วมมืออย่างเป็นรูปธรรมจากทั้งหน่วยงานภาครัฐบาล หน่วยงานท่องเที่ยว ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ และคนในชุมชน และผลักดันประชาสัมพันธ์ให้แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนเป็นที่รู้จักมากขึ้น โดยคำนึงถึงความดั้งเดิม (Indigenouseess) หรือความเป็นของแท้ (Authenticity) ซึ่งเป็นเอกลักษณ์และอัตลักษณ์ของชุมชนด้วย เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการวางแผนและพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว และกระตุ้นหน่วยงานจากภาครัฐบาลและภาคเอกชนสนับสนุนให้เกิดโครงการพัฒนาด้านการตลาด การประชาสัมพันธ์ของการท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โบราณสถานสำคัญและแหล่งที่พัก สิ่งอำนวยความสะดวก

ที่จำเป็นภายในพื้นที่ให้เพียงพอต่อความต้องการโดยมีความสอดคล้องกับขีดความสามารถในการรองรับของชุมชน (Carrying Capacity) รวมถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวทั้งกลุ่มนักท่องเที่ยวชาวไทยและต่างประเทศ อีกทั้งผลักดันให้เกิดการท่องเที่ยวที่หลากหลายรูปแบบมากยิ่งขึ้น (พัชรารณ จันทราภรณ์ และคณะ, 2566)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว จึงสนใจที่จะทำการวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีอุทยานประวัติศาสตร์ที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณสถานและประวัติศาสตร์ที่สำคัญ อีกทั้งพื้นที่โดยรอบยังคงไม่ได้รับการส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวให้เป็นที่ยอมรับโดยการจัดทำแผนในการพัฒนาการจัดการด้านการท่องเที่ยว ผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว จึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กรณีศึกษา ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การอนุรักษ์ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น และการจัดทำแผนการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว โดยความร่วมมือของภาคประชาชนและภาคภาคีเครือข่าย เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวและในขณะเดียวกันชุมชนเกิดรายได้ และสร้างความยั่งยืนให้แก่วิถีชีวิต วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ที่มีต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มีวิธีดำเนินการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสานวิธี ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง/ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ ประชากรในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว จำนวน 5,404 คน (กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ, 2567) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ประชากรในเขตพื้นที่ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว เลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณขนาดตัวอย่างด้วยการใช้การคำนวณโดยเปิดตารางสำเร็จของ Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. โดยกำหนดการยอมรับค่าความคลาดเคลื่อน 5% ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 357 คน และสุ่มตัวอย่างโดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยจำแนกตามสัดส่วนจำนวนหมู่บ้าน ซึ่งแต่ละหมู่บ้านที่มีจำนวนไม่เท่ากัน จากนั้นกำหนดสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามหมู่บ้าน แล้วทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างของแต่ละหมู่บ้านโดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ เป็นการเลือกตัวอย่างในลักษณะการบังเอิญพบให้ครบตาม จำนวน 357 คน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1977) และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิ



และผู้เชี่ยวชาญที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว จำนวน 8 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารหน่วยงานภาครัฐ เจ้าของธุรกิจและภาคเอกชน ผู้นำชุมชนและประชาชน โดยกำหนดเกณฑ์การพิจารณาและคัดเลือกแบบเจาะจงและการสุ่มตัวอย่างแบบอ้างอิงด้วยบุคคลและผู้เชี่ยวชาญ (Snowball Sampling)

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและขนาดกลุ่มตัวอย่างจำแนกตามหมู่บ้านในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง

หมู่บ้าน	จำนวนประชากร (N)	สัดส่วนจากการคำนวณ (คน)	ขนาดกลุ่มตัวอย่าง (n)
หมู่ที่ 1 โคกสูง	423	$(357 \times 423)/5,404 = 27.94$	28
หมู่ที่ 2 ดอกไร่ฝ้าย	512	$(357 \times 512)/5,404 = 33.82$	34
หมู่ที่ 3 หนองเสม็ด	298	$(357 \times 298)/5,404 = 19.69$	20
หมู่ที่ 4 ละลมติม	891	$(357 \times 891)/5,404 = 58.86$	59
หมู่ที่ 5 หาดสำราญ	238	$(357 \times 238)/5,404 = 15.72$	16
หมู่ที่ 6 ดอนหลุม	533	$(357 \times 533)/5,404 = 35.21$	35
หมู่ที่ 7 น้อย	530	$(357 \times 530)/5,404 = 35.01$	35
หมู่ที่ 8 โคกไม้้งาม	619	$(357 \times 619)/5,404 = 40.89$	41
หมู่ที่ 9 หนองหญ้าแก้ว	398	$(357 \times 398)/5,404 = 26.29$	26
หมู่ที่ 10 หนองสิม	296	$(357 \times 296)/5,404 = 19.55$	20
หมู่ที่ 11 ร่มไทร	666	$(357 \times 666)/5,404 = 44.00$	44
รวม	5,404		357

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชากรในเขต ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ซึ่งมีจำนวน 5,404 คน การสุ่มตัวอย่างโดยเลือกวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิโดยได้แบ่งสัดส่วนประชากรจากการคำนวณเพื่อให้ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งได้แบ่งตามหมู่บ้านของเขตการปกครองในพื้นที่ ตำบลโคกสูง โดยในแต่ละหมู่บ้านที่มีจำนวนไม่เท่ากันนั้น จำนวนทั้งสิ้น 11 หมู่บ้าน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณที่มีโครงสร้างเป็นคำถามปลายปิดมีคำตอบให้เลือก และคำถามปลายเปิดให้ผู้ตอบคำถามระบุคำตอบและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ มีการสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลทฤษฎีภูมิจากตำราเอกสาร บทความ ทฤษฎี หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย รวมทั้งศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดขอบเขตของการวิจัย และสร้างเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุม วัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) ศึกษาข้อมูลปฐมภูมิศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับเรื่องแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย 3) นำแบบสอบถามทั้ง 3 ตอน ปรีกษาและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์และปรับปรุงแก้ไขให้ตรงและครอบคลุมเนื้อหา 4) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้ 4.1) การทดสอบความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content Validity) นำแบบสอบถามที่ได้จากการปรึกษาและขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษางานวิทยานิพนธ์ และปรับปรุงแก้ไขให้ตรงและครอบคลุมเนื้อหาไปให้ผู้เชี่ยวชาญ (Subject Matter Specialist) จำนวน 3 ท่าน เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณาตรวจสอบความชัดเจนของภาษา ถ้อยคำ และความเที่ยงตรงในเนื้อหา (Content Validity) ความสอดคล้องข้อคำถามใน

แบบสอบถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Congruency: IOC) เพื่อนำไปปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปสอบถามในการเก็บข้อมูลจริง (Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K., 1977) 4.2) ปรับปรุงแบบสอบถาม ตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อตรวจสอบแก้ไขสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และ 4.3) นำแบบสอบถามไปทดลอง (Tryout) กับกลุ่มประชากรในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว จำนวน 30 คน แล้วนำผลที่ได้จากแบบสอบถามไปทำการทดสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) โดยใช้วิธีของ Cronbach, L. J. ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach, L. J., 1971) ที่ยอมรับจะต้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.70 ขึ้นไป ซึ่งแบบสอบถามทั้งฉบับนี้มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.929 และ 5) นำแบบสอบถามเสนอกรรมการจริยธรรม เพื่อประเมินความมีจริยธรรมของแบบสอบถามและปรับปรุงแบบสอบถามตามที่กรรมการจริยธรรมแนะนำ และผ่านการอนุมัติการประเมินความมีจริยธรรมของแบบสอบถาม เลขที่ใบรับรองจริยธรรม COA No. 108 วันที่รับรอง 21 มกราคม 2568 ถึง 20 มกราคม 2569 ออกโดย คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เพื่อการวิจัยแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structure Interviews) การสนทนา สอบถาม และการสังเกต สร้างขึ้นจากผลการศึกษาตามการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ ประเด็นที่ 1 คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ประเด็นที่ 2 คำถามเกี่ยวกับศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยวในพื้นที่ ตำบลโคกสูง ประเด็นที่ 3 คำถามเกี่ยวกับปัญหาและแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว ประเด็นที่ 4 คำถามเกี่ยวกับแนวทางในการจัดการความร่วมมือของภาคีเครือข่ายในการร่วมกันพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว และ ประเด็นที่ 5 คำถามเกี่ยวกับกระบวนการและบทบาทสำคัญในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) ศึกษาข้อมูลทุติยภูมิจากตำราเอกสาร บทความ วิทยุ หลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับแนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย รวมทั้งศึกษาว่ามีปัจจัยใดบ้างที่เกี่ยวข้องเพื่อนำมากำหนดขอบเขตของการวิจัย และสร้างเครื่องมือวิจัยให้ครอบคลุม วัตถุประสงค์ของการวิจัย 2) นำผลการวิเคราะห์จากแบบสอบถามในการวิจัยเชิงปริมาณมาสรุปประเด็นสำคัญ เพื่อกำหนดข้อคำถามในการสัมภาษณ์ พร้อมกำหนดแนวทางในการสัมภาษณ์ 3) สร้างแบบสัมภาษณ์ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ และ 4) จัดทำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปใช้ในการสัมภาษณ์เจาะลึก

การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณ ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปทำการเก็บข้อมูลกับประชากรที่กำหนดตัวอย่างเอาไว้ 2) เมื่อผู้ตอบแบบสอบถามส่งคืนแบบสอบถามได้ทำการตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลครบทุกประเด็น และ 3) บันทึกข้อมูลจากแบบสอบถามลงในหน่วยความจำของคอมพิวเตอร์ จำนวน 357 ชุด เพื่อทำการวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพ ได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ 1) นัดสัมภาษณ์โดยเริ่มจากการชี้แจงรายละเอียดถึงวัตถุประสงค์ของการวิจัย กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักที่ผ่านการเลือกสรร หากมีการตกลงยินยอมให้การสัมภาษณ์จึงทำการแจ้งรายละเอียดถึงวันเวลา และสถานที่นัดหมาย 2) ได้จัดเตรียมประเด็นคำถาม จัดหาสถานที่ และทำความเข้าใจในเรื่องของประเด็น ข้อมูลในการสัมภาษณ์เพื่อให้มีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา 3) ได้ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้การสัมภาษณ์โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้สอบถามข้อมูลทั้งหมดด้วยตนเองและอัดเสียง



สัมภาษณ์ (ในกรณีที่ยินยอมให้อัดเสียง) พร้อมทั้งจดข้อมูลในแบบฟอร์มการ สัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และ 4) ได้นำข้อมูลที่ได้มาทำการถอดเทป เพื่อเรียบเรียง และวิเคราะห์ผลที่ได้ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล ได้ดำเนินการ ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ ได้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป เพื่อหาค่าสถิติต่าง ๆ ดังนี้ 1.1) การวิเคราะห์แบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ประกอบด้วยค่าความถี่ และค่าร้อยละ 1.2) การวิเคราะห์แบบสอบถามส่วนที่ 2 การมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 1.3) การวิเคราะห์แบบสอบถามส่วนที่ 3 ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว สถิติที่ใช้ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ 1.4) การทดสอบสมมติฐาน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ด้วยวิธีการ Enter กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 2) การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อเสนอแนะแนวทางการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย จึงเป็นเหตุผลให้เลือกทำการวิจัยด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก เนื่องจากสามารถยืดหยุ่นคำถามได้ และได้สอบถามกับผู้ที่มีความเกี่ยวข้องในด้านการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยว ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ทำให้ได้รายละเอียดของข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์มากที่สุด เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ให้สัมภาษณ์สามารถแสดงความคิดเห็นและสามารถให้ข้อมูลได้อย่างเต็มที่และครอบคลุมประเด็นที่ต้องการศึกษา วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ด้วยค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย ด้วยวิธีการ Enter กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่า

ระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลที่มากกว่าจำนวนประชากรที่กำหนดไว้ จำนวน 390 คน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความเชื่อมั่นมากยิ่งขึ้นและนำเสนอผลวิจัยเป็น 2 ส่วน ได้แก่ 1) ข้อมูลทั่วไป ประชากรส่วนใหญ่อาศัยอยู่ในหมู่ที่ 4 บ้านละลมตม คิดเป็นร้อยละ 16.41 ระยะเวลาในการพำนักรออาศัยอยู่ในชุมชนส่วนใหญ่มีระยะเวลาในการพำนักรออาศัยอยู่ในชุมชนมากกว่า 41 ปีขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 36.92 ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 54.10 ซึ่งมีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 31 - 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 38.97 ประชาชนส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 28.21 ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพรับจ้างทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 22.05 และส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยของครอบครัวต่อเดือน 10,001 - 20,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 42.82 ซึ่งประชาชนส่วนใหญ่เข้าไปในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่า 5 ครั้ง คิดเป็นร้อยละ 72.82 และ 2) ระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งสามารถแสดงผลการวิจัยได้ ดังตารางที่ 2

ผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อมูลหลักสำคัญสำหรับการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth) ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบไปด้วย 1) ภาครัฐ จำนวน 3 คน 2) ภาคเอกชน จำนวน 2 คน และ 3) ภาคประชาชน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 8 คน



ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว (n = 390)

ประเด็น	$\bar{x}$	S.D.	ความหมาย	อันดับที่
1. ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว	4.54	0.54		1
2. ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว	4.49	0.66	มากที่สุด	2
3. ด้านสภาพแวดล้อม	4.21	0.55	มากที่สุด	3
4. ด้านสภาพการเข้าถึง	3.46	0.43	มาก	4
5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	3.37	0.44	ปานกลาง	5
6. ด้านความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน	3.29	0.77	ปานกลาง	6
7. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	3.18	0.69	ปานกลาง	7
8. ด้านการบริการที่พัก	2.18	0.79	น้อย	8
เฉลี่ย	3.58	0.38	มาก	

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ประชากร ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ในหัวข้อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ในภาพรวมนั้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.58 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อในหัวข้อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 1 ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 รองลงมา คือ ประเด็นข้อที่ 2 ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยวมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.49 ประเด็นข้อที่ 3 ด้านสภาพแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.21 ตามลำดับ มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 1 ประเด็น คือ ประเด็นข้อที่ 4 ด้านสภาพการเข้าถึง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.46 มีประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง อีก 3 ประเด็น โดยสามารถเรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ประเด็นข้อที่ 5 ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.37 รองลงมา คือ ประเด็นข้อที่ 6 ด้านความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.29 และประเด็นข้อที่ 7 ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.18 ตามลำดับ และประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่น้อย อีก 1 ประเด็น คือ ประเด็นข้อที่ 8 ด้านการบริการที่พัก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.18

อิทธิพลของการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ซึ่งผลการทดสอบสมมติฐาน อิทธิพลของการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ด้านเงื่อนไขการก่อเกิดความร่วมมือ ด้านการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ และด้านบทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ ที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว สามารถแสดงได้ ดังตารางที่ 3



ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ด้านเงื่อนไข การก่อเกิดความร่วมมือ ด้านการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ และด้านบทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ อย่างน้อย 1 ตัวแปร มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

Model	Unstandardized		Standardized	t	Sig.	Collinearity	
	Coefficients		Coefficients			Statistics	
	B	Std. Error	Beta			Tolerance	VIF
(ค่าคงที่)	3.135	.060		52.524	.000		
1. ด้านเงื่อนไขการก่อเกิดความร่วมมือ	.180	.032	.394	5.657	.000	.441	2.266
2. การจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ	-.146	.029	-.357	-5.104	.000	.437	2.287
3. บทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ	.106	.029	.260	3.627	.000	.168	2.399
R = .415, R ² = .172, Adjusted R Square = .166, Durbin-watson = 1.387							

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ผลการทดสอบสมมติฐาน ตัวแปรอิสระทุกตัวร่วมกันมีความสัมพันธ์กับ ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเป็น .415 และสามารถ ร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรตามได้ร้อยละ 17.2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีความคลาดเคลื่อน มาตรฐานในการพยากรณ์เท่ากับ $\pm .166$ ซึ่งสามารถอธิบายอิทธิพลของตัวแปรได้ตามลำดับความสำคัญ ดังนี้ 1) ด้านเงื่อนไขการก่อเกิดความร่วมมือเพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วยจึงทำให้ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น .394 หน่วย 2) บทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือเพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วยจึงทำให้ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น .260 หน่วย และ 3) การจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ เพิ่มขึ้นหนึ่งหน่วย จึงทำให้ศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ลดลง -.357 หน่วย ดังนั้น สรุปได้ว่ามีตัวแปรการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย 1) ด้านเงื่อนไข การก่อเกิดความร่วมมือ และ 2) ด้านบทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ มีอิทธิพลทางบวกกับศักยภาพด้านการ ท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วน ด้านการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการมี อิทธิพลทางลบกับศักยภาพด้านการท่องเที่ยว อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กรณีศึกษา ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว สามารถแสดงได้ ดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กรณีศึกษา ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

ประเด็นการพัฒนา	แนวทางในการพัฒนา
1. ด้านเงื่อนไขการก่อความร่วมมือ	ส่งเสริมด้านความรู้ความเข้าใจเรื่องการพัฒนาการท่องเที่ยว สร้างการรับรู้ให้กับประชาชนด้านการ ท่องเที่ยวและการมีส่วนร่วมในการประชุมหารือ เปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายได้รับผลประโยชน์



ตารางที่ 4 แนวทางการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทัศนศึกษา ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว (ต่อ)

ประเด็นการพัฒนา	แนวทางในการพัฒนา
	จากการท่องเที่ยว สร้างงาน สร้างอาชีพและสร้างรายได้ เปิดโอกาสให้ภาคีเครือข่ายมีส่วนร่วมในการจัดจำหน่ายสินค้า ส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เป็นไปในทิศทางเดียวกัน กำหนดจุดมุ่งหมายเดียวกันในการส่งเสริมการท่องเที่ยวและการวางแผนและสร้างอุดมการณ์ร่วมกัน
2. ด้านการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ	สร้างกระบวนการและขั้นตอนการทำงานที่ชัดเจน มีแผนในการปฏิบัติงานการมอบหมายงานให้ตรงตามความสามารถของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนและทุกระดับมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอนและวางแผนในการพัฒนาการท่องเที่ยวและเปิดโอกาสให้ทุกคนได้ร่วมวิเคราะห์หาแนวทางในการแก้ปัญหาการท่องเที่ยวร่วมกัน
3. ด้านบทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ	ภาครัฐและภาคเอกชนต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะ ต้องรับฟังความคิดเห็นของประชาชนให้มากยิ่งขึ้น กำหนดนโยบายและบูรณาการการทำงานร่วมกัน พัฒนางค์ความรู้ต่าง ๆ ในด้านการจัดการการท่องเที่ยวและกำหนดนโยบายสาธารณะเพื่อส่งเสริมการเข้าถึงของแหล่งท่องเที่ยว

จากตารางที่ 4 แสดงให้เห็นว่า แนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทัศนศึกษา ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว นั้นมี 3 แนวทางหลัก ดังนี้ 1) แนวทางด้านเงื่อนไขการก่อความร่วมมือ 2) แนวทางด้านการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ และ 3) แนวทางด้านบทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ

ตารางที่ 5 แนวทางการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยว ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว

ประเด็นการพัฒนา	แนวทางในการพัฒนา
ด้านศักยภาพการท่องเที่ยว	การดึงดูดเด่นที่มีอยู่ออกมาพัฒนาในเชิงรุก การประชาสัมพันธ์ทางสื่อออนไลน์ สร้างการรับรู้ทั้งทางตรงและทางอ้อม สร้างการรับรู้ให้กับนักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการบริการ ยึดหยุ่นในกฎระเบียบและข้อบังคับของอุทยาน กำหนดมาตรการและระเบียบร่วมกัน จัดมาตรการในการดูแลรักษาที่ชัดเจนมีแบบแผน ส่งเสริมการท่องเที่ยวประชาสัมพันธ์และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวเพื่อจำหน่ายในงานของ ททท. สร้างกิจกรรมเพื่อเชื่อมโยงไปยังชุมชน สอดแทรกกิจกรรมการเรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรมและประเพณี การทำ Workshop การเรียนรู้ร่วมกับคนในชุมชน ส่งเสริมและให้ความรู้ด้านการทำโฮมสเตย์ จัดตั้งกลุ่มโฮมสเตย์เพิ่มการทำงานร่วมกันกำหนดมาตรฐานด้านที่พักและโฮมสเตย์ให้ได้รับรองมาตรฐาน

จากตารางที่ 5 ได้สรุปข้อเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ทัศนศึกษา ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ในด้านศักยภาพการท่องเที่ยว เพื่อให้การจัดการด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่นั้นมีศักยภาพที่เพิ่มมากยิ่งขึ้น



อภิปรายผล

จากผลการวิจัย สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

จากผลการวิจัยเพื่อศึกษาศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ในครั้งนี้ระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านสภาพแวดล้อม ระดับมาก 1 ข้อ คือ ด้านสภาพการเข้าถึง ที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง อีก 3 ด้าน เรียงลำดับจากมากไปน้อยได้ ดังนี้ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยวตามลำดับ และที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่น้อย คือ ด้านการบริการที่พัก จะเห็นได้ว่าศักยภาพที่ค่อนข้างพร้อมในเกือบทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพแวดล้อม ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งยังคงขาดอยู่เพียงด้านเดียวที่มีความพร้อมค่อนข้างน้อย คือ ด้านการบริการที่พัก ที่ยังคงมีไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ มีองค์ประกอบของทรัพยากรทางด้านการท่องเที่ยวที่ทำให้เกิดการท่องเที่ยวได้และสามารถดึงดูดให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวได้นั้น จะต้องมียุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการท่องเที่ยว อย่างน้อย 3 ด้าน ซึ่งตรงกับ บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา ได้แก่ 1) ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งที่ดึงดูดใจทางการท่องเที่ยว (Attraction) 2) ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีเส้นทางคมนาคมขนส่งเข้าถึง (Accessibility) และ 3) ทรัพยากรท่องเที่ยวต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) ด้วยความพร้อมด้านการท่องเที่ยวทั้ง 3 ด้านนี้ จึงทำให้พื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้วนั้น สามารถที่จะเปิดการท่องเที่ยวและสามารถรองรับนักท่องเที่ยวที่จะเข้ามาเยี่ยมชมได้ (บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา, 2548) และสอดคล้องกับ ยุทธศาสตร์และแผนพัฒนาการท่องเที่ยว ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2566 - 2570 ที่มีการส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวเพื่อให้มีคุณภาพที่สูงขึ้น ในยุทธศาสตร์ที่ 2 พัฒนาปัจจัยพื้นฐานของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้ มีคุณภาพสูง (Quality Tourism) ปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาการท่องเที่ยว ครอบคลุมโครงสร้างพื้นฐาน สาธารณูปโภค สิ่งอำนวยความสะดวก และแหล่งท่องเที่ยวที่หลากหลาย ที่จำเป็นจะต้องมีการพัฒนาโดยคำนึงถึง ความยั่งยืนและความต้องการของนักท่องเที่ยวทุกกลุ่ม นอกจากนี้ ยังครอบคลุมไปถึงทักษะ ความรู้ความสามารถ และความเชี่ยวชาญของบุคลากรในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว และการศึกษาในด้านการบริการและการท่องเที่ยว รวมถึงกฎระเบียบและมาตรฐานต่าง ๆ ที่จะต้องยกระดับให้มีความทันสมัย มีคุณภาพสูงตามหลักสากล และมีการบังคับใช้อย่างเคร่งครัด (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2566)

ผลการศึกษาอิทธิพลของการจัดการการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ที่มีต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว ในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว ตามสมมติฐานนั้น อิทธิพลของการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย ด้านเงื่อนไขการก่อเกิดความร่วมมือ ด้านการจัดโครงสร้าง ความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ และด้านบทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ จะต้องมียังน้อย 1 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว นั้นพบว่า ด้านเงื่อนไขการก่อเกิดความร่วมมือ และด้านบทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ มีอิทธิพลทางบวกต่อศักยภาพ



ด้านการท่องเที่ยว ซึ่งจะทำให้ศักยภาพทางการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพมากขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามแนวคิดของ วสันต์ เหลืองประภัสร์ ได้กล่าวไว้ว่า ด้านเงื่อนไขก่อเกิดความร่วมมือ (Starting Conditions) เป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความยอมรับเชื่อถือและไว้วางใจซึ่งกันและกัน ในด้านการมีอำนาจหน้าที่ ทรัพยากรและศักยภาพ แรงจูงใจที่ทำให้ภาคีผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามาสร้างความร่วมมือระหว่างกัน ภูมิหลังของการมีความร่วมมือหรือความขัดแย้ง ซึ่งในด้านการท่องเที่ยว เมื่อในเขตพื้นที่ใดนั้นมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีความสำคัญและเป็นที่น่าสนใจแล้วนั้น แน่นอนว่าแหล่งท่องเที่ยวเหล่านั้น ๆ จะสามารถสร้างรายได้ให้กับพื้นที่ ซึ่งในพื้นที่นั้นจะประกอบไปด้วยหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนและภาคประชาชน ฉะนั้นจะต้องสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันเพื่อพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และด้านบทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ (Facilitative Leadership) เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดตัวกลางในการเชื่อมประสานความร่วมมือและเอื้ออำนวยให้กระบวนการทำงานร่วมกันขับเคลื่อนไปได้ ในด้านการจัดกระบวนการและภาวะผู้นำ ในด้านการท่องเที่ยวเช่นกัน การจะสร้างกระบวนการในการสร้างความร่วมมือในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีศักยภาพที่สูงที่สุดนั้น จะต้องอาศัยผู้นำในแต่ละภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในการร่วมผลักดันข้อเสนอแนะและแนวทางในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ของตนเอง (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2557) และสอดคล้องผลการศึกษาของ นันทวัฒน์ ธาณินทร์เดชาเนนท์ และคณะ ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้นำว่า สิ่งจูงใจที่ตามมาหาความร่วมมือกับองค์กรต่าง ๆ และการพึ่งพาทรัพยากรจากองค์กรที่ร่วมมือกัน ความเป็นผู้นำซึ่งมีความโดดเด่นอย่างมากในกระบวนการความร่วมมือ เป็นองค์ประกอบที่เป็นตัวขับเคลื่อนให้เกิดกระบวนการความร่วมมือที่แท้จริง เมื่อตัวขับเคลื่อนได้ดำเนินการและมืองค์การต่าง ๆ เข้ามาสู่กระบวนการและมีลักษณะเป็นพลวัต (นันทวัฒน์ ธาณินทร์เดชาเนนท์ และคณะ, 2566) และยังสอดคล้องกับผลการศึกษาของ พิมพิภา นวนจา และคณะ ซึ่งได้กล่าวถึงการสร้างความสัมพันธ์และกระบวนการในการสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างภาคีเครือข่ายไว้ว่า การจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่ มีกระบวนการของความร่วมมือระหว่าง ภาครัฐ ภาคประชาชน ภาคเอกชน และนักท่องเที่ยว ในทุกขั้นตอนนับแต่ความร่วมมือในการทำแผน การแลกเปลี่ยนข้อมูล ความร่วมมือในการปฏิบัติการประเมินผล และการทำบันทึกข้อตกลง นอกจากนี้ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการความร่วมมือของแต่ละภาคส่วนได้แสดงบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันออกไป แต่มีเป้าหมายร่วมกัน โดยลักษณะความร่วมมือของทุกภาคส่วนเป็นไปในลักษณะของความเสมอภาค เท่าเทียมกันเสริมสร้างซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นไปตามรูปแบบการดำเนินการที่มีลักษณะเป็น “ภาคีเครือข่ายสาธารณะ” ที่เปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามาประสานความร่วมมือในลักษณะของเครือข่าย (พิมพิภา นวนจา และคณะ, 2563) แต่จากผลการศึกษาตามสมมติฐาน ผลการวิเคราะห์อิทธิพลของการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลับมี 1 ด้าน ที่มีอิทธิพลทางลบต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ศักยภาพทางการท่องเที่ยวลดลง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 คือ ด้านการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการซึ่ง วสันต์ เหลืองประภัสร์ ได้กล่าวถึงด้านนี้ไว้ว่า ด้านการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ (Institutional Design) เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดกรอบกฎเกณฑ์การร่วมมือกันทำงาน ในด้านกระบวนการทำงานร่วมกัน และกระบวนการไตร่ตรองและตัดสินใจร่วมกันของ ในบริบทของการท่องเที่ยว นั้น กระบวนการในการทำงานและการตัดสินใจร่วมกันนั้นมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้เกิดแนวทางในการจัดการและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว

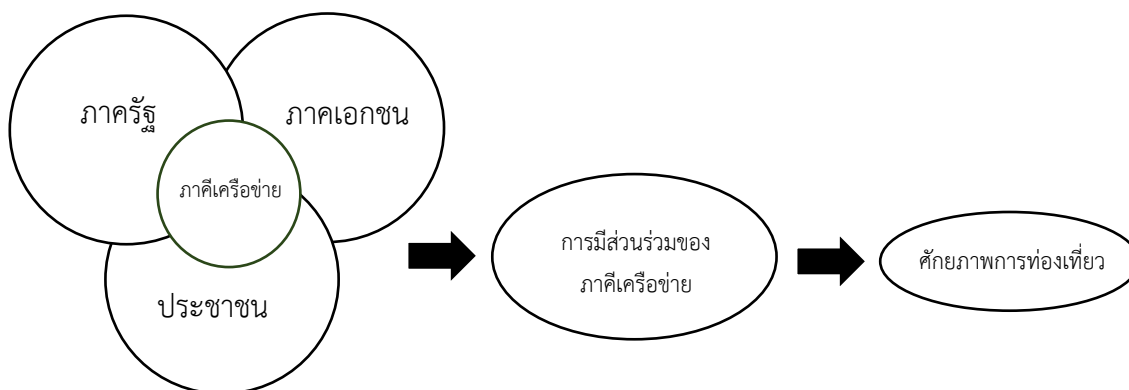


โดยทุกภาคส่วนได้ประโยชน์จากแหล่งท่องเที่ยวร่วมกันนั้น จะต้องผ่านการตัดสินใจร่วมกัน เพื่อลดความขัดแย้งจากผลประโยชน์ที่จะได้จากแหล่งท่องเที่ยว อีกทั้งยังสามารถยกระดับให้แหล่งท่องเที่ยวนั้นมีคุณภาพมากยิ่งขึ้นจากการทำงานและการไตร่ตรองร่วมกัน (วสันต์ เหลืองประภัสร์, 2557)

แนวทางในการพัฒนาพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กรณีศึกษา ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวทางด้านเงื่อนไขการก่อความร่วมมือ 2) แนวทางด้านการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ 3) แนวทางด้านบทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ และ 4) แนวทางด้านศักยภาพการท่องเที่ยว ในการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการนั้น ซึ่งประกอบไปด้วยด้านกระบวนการทำงานร่วมกันและกระบวนการไตร่ตรองและตัดสินใจร่วมกันของภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย จากการวิเคราะห์แบบสอบถามที่ได้เก็บรวบรวมมานั้น ซึ่งมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับที่น้อย ซึ่งจะเห็นได้ว่าภาคีเครือข่ายนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่น้อยโดยเฉพาะกลุ่มประชาชน ที่โดยส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอน วางแผน แสดงความคิดเห็น การชี้ให้เห็นถึงปัญหา และร่วมกันวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ที่มีส่วนร่วมมากจะเป็นกลุ่มของภาครัฐ หน่วยงานในภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิมพ์พรรณ อัมพันธ์ทอง และคณะ ได้กล่าวว่า การส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน สิ่งที่ชุมชนต้องการ คือ การมีรายได้เพิ่มมากขึ้น การประชาสัมพันธ์ให้เอกลักษณ์ของชุมชนท้องถิ่นเป็นที่รู้จักมากขึ้น ซึ่งทุกคนในชุมชนพร้อมกับการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและจัดการแหล่งท่องเที่ยว (พิมพ์พรรณ อัมพันธ์ทอง และคณะ, 2566)

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการวิจัยเรื่องนี้ ได้พบองค์ความรู้ใหม่ สามารถเขียนเป็นโมเดล ดังภาพที่ 1



ภาพที่ 1 การมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายเพื่อการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว

การแสดงองค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากผลของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อภาคีเครือข่าย ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งจะส่งผลให้ศักยภาพด้านการท่องเที่ยวนั้นมีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น โดยภาครัฐจะต้องเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมในการ

จัดการด้านการท่องเที่ยวที่มากยิ่งขึ้น ภาคเอกชนสามารถช่วยส่งเสริมและผลักดันการท่องเที่ยวโดยการกระตุ้นทางเศรษฐกิจ ภาคประชาชนซึ่งมีส่วนสำคัญในบทบาทของการเป็นเจ้าของพื้นที่นั้น ต้องเข้าไปมีส่วนในการพัฒนาการท่องเที่ยวมากยิ่งขึ้นในทุก ๆ ด้าน ทั้งชี้ให้เห็นถึงปัญหาและการให้ข้อเสนอแนะ โดยทุกภาคส่วนนั้นจะต้องมีส่วนร่วมกันให้เกิดเป็นภาคีเครือข่ายเพื่อส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

สรุปและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องนี้ สรุปได้ว่า ระดับศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวในเขตพื้นที่ ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวมีความพร้อมในเกือบทุก ๆ ด้าน ทั้งในด้านคุณค่าและความสำคัญของแหล่งท่องเที่ยว ด้านสภาพการเข้าถึง ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านสภาพแวดล้อม ด้านข้อจำกัดในการรองรับนักท่องเที่ยว ด้านความมีชื่อเสียงในปัจจุบัน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งยังคงขาดอยู่เพียงด้านเดียวที่มีความพร้อมค่อนข้างน้อย คือ ด้านการบริการที่พัก ที่ยังคงมีไม่เพียงพอต่อการรองรับนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มขนาดกลางถึงขนาดใหญ่ ส่วนอิทธิพลของการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย จะต้องมียังน้อย 1 ตัวแปร ที่มีอิทธิพลต่อศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยว ซึ่งด้านเงื่อนไขการก่อเกิดความร่วมมือ และด้านบทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ มีอิทธิพลทางบวกต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวมีประสิทธิภาพมากขึ้น อิทธิพลของการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กลับมี 1 ด้าน ที่มีอิทธิพลทางลบต่อศักยภาพด้านการท่องเที่ยว ซึ่งทำให้ศักยภาพทางด้านการท่องเที่ยวลดลง ส่วนแนวทางในการพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย กรณีศึกษา ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) แนวทางด้านเงื่อนไขการก่อเกิดความร่วมมือ 2) แนวทางด้านการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการ 3) แนวทางด้านบทบาทผู้นำการสร้างความร่วมมือ และ 4) แนวทางด้านศักยภาพการท่องเที่ยว ในการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการนั้น ซึ่งประกอบไปด้วยด้านกระบวนการทำงานร่วมกันและกระบวนการไตร่ตรองและตัดสินใจร่วมกันของภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย จะเห็นได้ว่าภาคีเครือข่ายนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวที่น้อยโดยเฉพาะกลุ่มประชาชนที่โดยส่วนใหญ่แล้วไม่ค่อยมีส่วนร่วมในการกำหนดขั้นตอน วางแผน แสดงความคิดเห็น การชี้ให้เห็นถึงปัญหาและร่วมกันวิเคราะห์เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหาเพื่อการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้ที่มีส่วนร่วมมากจะเป็นกลุ่มของภาครัฐ หน่วยงานในภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้ 1) ควรศึกษาการวิจัยรูปแบบอื่น ๆ ในเชิงลึก เพื่อการนำไปใช้ประโยชน์เชิงพื้นที่ด้านการพัฒนาศักยภาพของประชาชนในพื้นที่ด้านการท่องเที่ยวและบริการ เช่น การศึกษาด้านประเพณี วัฒนธรรมและวิถีชีวิต ด้านการศึกษาและการเรียนรู้ ด้านทรัพยากรสิ่งแวดล้อม เป็นต้น 2) ควรศึกษาศักยภาพและการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในพื้นที่ที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาประกอบการเสนอแนวทางการพัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ 3) การศึกษาด้านการมีส่วนร่วม ควรที่จะศึกษาโดยเน้นไปที่เรื่องกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนมากยิ่งขึ้นที่ไม่ใช่การศึกษาเฉพาะกลุ่มผู้นำชุมชน ผู้นำภาครัฐ หรือผู้นำกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง เพื่อให้ได้กระบวนการมีส่วนร่วมที่ชัดเจนในทุกกระบวนการ ซึ่งจะเป็นการลดความขัดแย้งในการจัดการการท่องเที่ยวได้ดีขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมสนับสนุนบริการสุขภาพ. (2567). รายงาน 3 หมอรู้จักคุณ. เรียกใช้เมื่อ 10 สิงหาคม 2567 จาก <https://3doctor.hss.moph.go.th/main/>
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2565). สถานการณ์การเดินทางท่องเที่ยวโลก. TAT REVIEW, 8(2), 40-46.
- คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2566). แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 3. เรียกใช้เมื่อ 18 สิงหาคม 2567 จาก <https://drive.google.com/file/d/1eWJvZe1dHLKlABXB6PDJZXKVav4f-9hQ/view>
- นันทวัฒน์ ธาณินทร์เดชาโนน และคณะ. (2566). รูปแบบความร่วมมือในการให้บริการสาธารณะของกรมชลประทานในโครงการบริหารจัดการน้ำ. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(10), 238-249.
- บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา. (2548). อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว. (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: บริษัท เพรส แอนด์ ดีไซน์ จำกัด.
- พัชราภรณ์ จันทร์มาภู และคณะ. (2566). การศึกษาทัศนคติและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ตำบลโคกสูง อำเภอโคกสูง จังหวัดสระแก้ว. ใน รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.
- พิมพ์พรรณ อัมพันธ์ทอง และคณะ. (2566). ศักยภาพของผู้สูงอายุในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนบ่อสุพรรณ อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม, 7(8), 35-44.
- พิมพ์ิกา นวนจา และคณะ. (2563). ภาควิชาการจัดการท่องเที่ยวของหมู่บ้านแม่กำปอง ตำบลห้วยแก้ว อำเภอแม่ออน จังหวัดเชียงใหม่. วารสารรัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์, 11(2), 29-54.
- วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2557). โครงการ “การสังเคราะห์ตัวแบบเชิงทฤษฎีและการบริหารจากผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนากลไกความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาร่วมกัน ของคนในพื้นที่”. ใน รายงานการวิจัย. สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- Cronbach, L. J. (1971). Essentials of psychological testing. New York: Harper & Row.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1977). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607-610.
- Rovinelli, R. J. & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. Tijdschrift voor Onderwijsresearch, 2(2), 49-60.